

Frágreiðing frá lögmanni á ólavsóku 1972

(Framhald)

Búskaparpolitikkur - bankavirksemi - peningastreymur

Havi fyrr nevnt, at Føroyar eiga við teirri stýrisskipan, vit liva undir, øll tey amboð, neyðug eru fyri at reka sannan búskaparpolitikk. Tó er undantikin kursbroyting í gjaldoyrisvirði okkara, men hetta hevur bert roynst okkum fyrimunur og tryggjað okkum hægri virði enn annara, i somu sköm sum vit.

Tað ber til at reka peninga- og gjaldoyrispolitikk. stóð i seldumfari etc.)

Rentuna kunnu vit ávirka.

Figgjarpolitikk við figgjartól, landskassavlopið og landskassahlið hava vit.

Vanligan innløgpolitikk við víkjandi lönun og skattning av slíkum ber til at fremja.

Harafurtur kundu virðir og virksemi verð tjóðnytt.

Stutt sagt er einki í stýrisslagnum, sum forðar, um vit hava hug og vilja til at nýta slík amboð.

Men tað er beint, at vit hava gjørt ov lítið burtúr at stýra samfelagsgongdini við hesum amboðum, hetta er serliga verðið eyðgreitt hesi fáu ár við avlopi á gjaldjavnanum, talan hevur einvíst verðið um kapitalfluttning til landið, men nú ein peningastreymur eisini rennur út av landinum er eins og almenna ávirkanin á, hvussu peningaorkan skal nýtast, vinknað.

Umroddir eru tættirir, lønir og skattir, men tjak verður nú eisini at taka seg upp um tað, sum hvor ein hevur lagt til merkis, at føroyskur peningur í ovurmun verður settur í donsk lánsbrøv við høgari effektivari rentu, meðan nærum ógjøriligt er at selja føroysk lánsbrøv, tí vit ikki hava ráð at lata ta rentu, bankarnir krevja.

Til alla okkara útbýgging innan samferðslu, telefon, útvarp og sjónvarp, húsabygging og byggingun, skúlabygging og alt kommunalt íleggjarvirksemi, megu vit nýta pening, sum vit orka at gjalda aftur, tað vil siga til lægst møguliga rentu.

Henda pening hava vit lent uttaneftir, men einki er at siga til, at figgjartólfrøðingar, sum frammanundan meta íleggjarvirksemi okkara høgt at vera, undir samráðingum um oktar lánløguleikar bílsnir vísa á, at vit í hesum tíðum, har allar innløg vaks, kundu troytt skatta- og tollmøguleikan ein mun meira, og serliga at vit kundu fingið mesta partin av peningafloppinum at virka heima, áðrenn veruliga trongd in til økt útlensk lán verður uppgjört.

Tað er eyðsæð ein góð forretning at læna donum pening, oo returnar av hesum telja eins væl og exportur av framleiðslu, men spurningurin er, um tað ikki samfelagsökonomiskt sæð dugnaði enn meiri, at nakað væl av hesum peningi arbeiddi í okkara samfelag og í uppgærdini til skattningar og toll kom at telja við meiri enn einaferð.

Kundu vit lent biliga til allar torv okkara uttaneftir og síðan sent alt avlop okkara út aftur til hægstu rentu, var alt í lagi, men slíkt má kennast øllum órimiligt.

Her sum á øllum okjum má talan verða um rimuliga javnvág; saman við bankunum má hesin spurningur takast til veruliga víðgerð eins og spurningurin um rentumarginalin og veðhaldskrovini, lánistovnar í dag seta.

At læna fyrj 2—8% og fáa aftur 10—12 % er vinningur, innan annan handil kennst uttan stev við rakstrarútreiðslur og vinningstørvin, og at krevja landskassatrygd oman á trygd av tryggjaðum virðum er heldur ikki í samljóði við vanligt virksemi, har just rentumarginalin — munurin á inn- og útlánsrentu — skal setast eftir tapsvandanum, men hvar er hesin við slíkum trygging?

Vit, sum fyrr hava verið fyrj bankakreppum, skulu sjálf sagt hava væl konsoliderað bankalag, men hesi konsolidering má skil verða í.

Undir teirri sanering, vit saman við lánistovnum skulu undir, eigur spurningurin, um skattafrælsi sparikassa er rimuligt undir núðar vilkorum, at takast við, samt spurningurin, um lánistovnar, kommunur og landið ikki í felag skulu gera kreditstovn til ymsar serligar lánuppgávur.

Fáa vit ikki javnvág, verða tungar byrður lagdar á peningaforbrúkarar innan byggiok- ið, framleiðsluok- og handilsok- ið, og má tá hiit almenna í størri mun hugsa um at tryggja ser stórr vinning av tí peningastreymi, ið gongur tað fer, og henda henda vinning inn á okir, har serliga bilig lán torva.

Flokkarnir eru ósamdir um, hvussu vit best loysa henda spurning, men hesum megu vit vinna á og finna sermju um loysn, sum tryggjar rimuliga samfelagsstýring og meðávirkan.

Samferðslu- og kommunikatiónsok- ið

er eitt teirra, sum størsta áhuga hevur fyrj at fáa í rett- lag hetta ólag, men hóast hetta kann ikki annað sigast, enn at fram fer ein stórr útbýgging, enn nakar nakrantíð áður hevði droymt um kundi henda longu í 1972.

Mao Tse Tung tekur eina-

staðni soleiðis til um politiska vantrúgv og afturhaldslýndi:

»Fyndargomul kinesisk søgn er um mann, sum búið í norð- asta Kina. Hann varð røptur TAPULIGI GAMLI MAÐUR IN. Hús hansara vendu suður- eftir, og beint uttanfyri dýrnar vóru tvey risastór fjøll, sum stongdu honum útsýnið suður- eftir.

Men hin gamli maðurin var arbeidssamur og ágrýtin, so saman við synum sínum fór hann at grava fjøllini burtur við spaka.

Ein annar maður harumleidd, kendur sum hin KLOKI GAMLI MAÐURIN, sá teir og flenti at teimum, meðan hann helt fyrj: »Sum tað er bytt av tykk- um at fara í holt við hetta — tað er jú heilt ógjøriligt hjá nokrum mansstøndum at grava hasi ógiliga fjøllini burtur.«

Tann tápuligi gamli maðurin svaraði: »Tá ið eg doyggj, vilja synir minir halda áfram, og tá ið teir doyggja, eru abba- synir minir fúsir at taka við, og síðani synir og abbasynir, og soleiðis víðari. Hvussu høg tey enn eru, so kunnu fjøllini ikki gerast hægri, og fyrj hvørt sindur, vit grava burtur, verða tey so mikið lægri. Hvi skulu vit ikki kunna flyta tey?»

Óg gamli maðurin helt tolin fram við at grava.

Jú, sanniliga fjøll kunnu flytast — um bert vilji er til tess, og við naivu frásøgu sini lýsir MAO greiðliga, hvat eld- hugi og hugsjónir kunnu fáa eitt fólk til at gera.«

Eisini hjá okkum hava altið verið nakrir tápuligir gamlir menn, sum við haka, spaka og hjólbøru fóru undir at bygja vegir, grava fyrj telefonsteyr- um og laða brýr, byrgja ork- una inni, sum áðrarn goymdu og verja móti birni, og vóru Føroyar soleiðis bygdar til eitt nútímans samfelag, hóast so- nevndu skilamenn úr nærum øllum flokkum vóru reddir og speirekandi um tað at fáa slíkt at bera til í Føroyum.

Ikki ber til at nevna allar byggingar, men í dag fara fram, ella skulu byrja, millum aðrar hesar:

Í Suðuroy meginstrekkid Vág—Hov, sum eitt av teim heilt stóru arbeidunum. Ábót- ur og breiðkanir verða gjordar ymsastaðni í oynni og asfalter- ingin heldur fram.

Bátahylur er í gerð á Tvø- oyri, og fer kommunan óivað áðrenn langt umliðir undir sjálva havnaútbýggingina.

Ætlanin er at hava projekt til vegaføringina til Sumbiar liðugt í so góðari tíð, at halda- st kann fram, tá strekkid Vág — Hov er liðugt.

Játtanir eru givnar til onnur arbeid- i oynni, men ráða fyrj mesta partin kommunurnar fyrj, nær byrjað verður. Hetta er galdandi fyrj øll oki, sum nevnd verða.

Í Skúvoy skal bótast aftur tað, sum farið er, og á Sandi

og í Skopun standa stórar hav- naviðkanir í gerð.

Lendingin á Skarvaskeri er langt áleiðis komin og verður helst í samráð við kommun- una økt enn eitt sindur. Í Dali eru og verða ábótur gjordar.

Vegirnir í oynni verða as- falteraðir og á strekkinum Sand-Skopun er søkt um lán til nýggja uppkoyring úr Skop- un og nýgerð av strekkinum frá megin skúlanum oman í Sands bygd og yvir í Traðir.

Í Vágoyinni er byrjað liðug- gerð av vegnum frá Oyragjöv til Sandavágs, og breiðkan og asfalteran av hinum vegunum heldur fram.

Loftferðslumyndugleikarnir bygja við flogvøllin, og spurn- ingurin um leingjan av vølli- num er farin til víðgerðar hjá ríkismyndugleikunum og í flog- vallanevndini.

Henda nevnd hevur annars hildið fleiri fundir um allan flogspurningin, og ser út sum arbeid- i hennara gongur væl framá.

Í Norðstreym eru fleiri stað- ir í strekkinum Vestmanna til Brúna við Streymin stórar- beidi í gongd. Møguliga verður vegna tørvandi maskinorku hildið nakað aftur við vega- gerðini um oyruna í Hvalvík, men verður eisini hetta gjørt liðugt í samband við liðuggerð av linjuni frá Vágoyinni til Norðoyggjar. Havnabyggingar skulu gerast í Vestmanna og Vík og bátahylur í Kollafirði. Við aðrar bygdir fara samráð- ingar fram.

Í Suðurstreym er talan um hina stóru havnabyggingina í Havn, og landið arbeidir við at- logu ella ferjuleguprojekti í Kirkjubø. Seinast er komin upp spurningurin um Sundsvegin, og mugu har rikið, kommunur- nar, SEV og landið samráðast um eina loysn. Gotan til Norða dals er bót, og ein lítill játtan givin til framhald av vegagerð- ini á Velbastað ávegis til Syðra dals. Í Nólsoy er játtan er byr- jan av havnagerðini, og í Hesti er byrjað. Annars fara so nógv- ar almennar og privatar bygg- ingar fram í Suðurstreym, at tað er hetta okið, figgjartólfrøð- ingarnir bera størsta óttan fyrj. Her er javnvágin veruliga í vanda.

Eysturoyggin er nokk okið har størstu veg- og havnaar- beidini verða gjord, men siga menn, at ári frammanundan lá nógv á lán. Burtursd frá seinkan út imóti einum ári av óhappi gongur brúga- og tun- nelgerðin fram eftir lagda planinum.

Elduvikarvegurin heldur fram í smáum, og strekkid Toftir—Fuglafjörð stendur framvegis í gerð, meðan munandi ábótur verða gjordar í norðara parti av oynni.

Stóri havnagerðirnar eru á Eiði, í Runavík og Lørvík, meðan á Skála, í Fuglafirði og á Toftum just er útbýgt nakað.

Í Norðoyggjum fara fram fleiri og stórr havnagerðir eins og ferjulegan er væl áleiðis komin. Meginspurningurin her er sambandið um Hvannasund,

og er her líkt til, at mest real- istiska ætlanin at fremja er byrgingarprojektið. Endaligu samráðingarnar við kommunu- stýrið hava tó enn ikki verið.

Peningur fekt í ár til sokall- aðar »sekunderar« vegir. Her er ætlanin at nýta smærri upp- hæddir til Husar-Mikladals, Funning-Funningsbotn, Vikar- byrgi o. fl., men tað er greitt, at hetta verða arbeid- i, sum strekkja yvir fleiri ár.

Fyri alt landið er galdandi, at uppiskoytisætlan til havna- plánnir er til víðgerðar. Eg vil ikki dylja, at trupult verður at reisa tann mikla pening, her er ynski um, men nakað koma vit víðari.

Telefonautomati- seringin

gongur fram við risastigum, her verður talan um lítla seink- an í mun til upprunaligu ætla- nina, og kostnaðurin verður heldur ikki munandi størri, men á hesum oki eru tað mest leveringar av útgærd, sum seta markið fyrj ferðina í utbyg- gingini.

Hvat Vágoyinni víðvíkir er vert at nevna, at F.M. stóð verður sett upp har.

Sjónvarpsnevndin

ser út til at arbeida dúgliga nú, men er hetta eitt fevnandi mál at fáa greitt á besta hátt. Her er ógvuliga nógv at hava í huga bæði hvat tí tekniska og holisliga víðvíkir, men eisini hvussu vit fremja mesta menta- bata.

Útbýgging útvarpsins hongur, í hvussu er hvat tí tekniska víðvíkir, rættliga nógv uppi í hesum.

FØROYA

BANKI

banki FØROYA

KLAKKSVÍKAR

TIMBURHANDIL

Pf. J. F. KJØLBRO

Telefon: 5148 - 5265
 Teigr.: Kjelbro, Klakkevik
 Telex 20